

Nr 7.

Ankom till riksdagens kansli den 15 mars 1945 kl. 1 em.

Andra kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, nr 7, i anledning av väckt motion angående utredning rörande åtgärder för nedbringande av enskildas kostnader för att häva ofrivillig sterilitet.

I en inom andra kammaren väckt och till dess första tillfälliga utskott *Motionen.* för behandling hänvisad motion, nr 440, av fröken Öberg m. fl., har yrkats, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en allsidig utredning av frågan om vilka åtgärder som kunna vidtagas för att nedbringa den enskildes kostnader för att häva ofrivillig sterilitet.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Över motionen har utskottet i vederbörlig ordning inhämtat yttrande från *Yttranden.* medicinalstyrelsen och 1941 års befolkningsutredning. Härjämte har utskottet berett svenska läkaresällskapet och svenska sjukasseförbundet tillfälle att yttra sig över motionen. Bägge de sistnämnda ha jämväl till utskottet inkommit med yttranden i ärendet.

Medicinalstyrelsen, som i likhet med motionärerna anser att frågan om förebyggande av sterilitet är av mycket stor vikt, finner med hänsyn därtill, att då frågan är föremål för undersökning av 1941 års befolkningsutredning motionen ej för närvarande behöver föranleda någon riksdagens åtgärd.

1941 års befolkningsutredning anför följande.

Frågan om samhälleliga åtgärder i och för att minska enskildas kostnader för att häva ofrivillig sterilitet har hittills icke varit föremål för offentliga överväganden. Detta har delvis haft sin grund i att sterilitetssterapien först under det senaste årtiondet nått sådana resultat, att man allmänt vågat hoppas, att vägar här öppnats för att bringa hjälp åt människor, för vilka barnlösheten ofta tett sig som en personlig tragedi. Det kan dock icke fördöljas, att stora och väsentliga problem inom sterilitetsforskningen alltfört vänta på sin lösning.

Allmänheten har de senaste åren i ökad utsträckning vänt sig till specialister för att söka bot för barnlöshet. Som exempel kan nämnas, att år 1943 uppgingo de på Karolinska sjukhusets kvinnoklinik intagna sterilitetsfallen till 460, vilket utgör cirka 35 % av hela antalet intagna på den gynekologiska avdelningen. För tio år sedan var motsvarande antal och procentsiffra från samma klinik, vilken då var förlagd till Sabbatsbergs sjukhus, 14 eller cirka 1 %.

Utredningen framhåller vidare, att frekvensen av ofrivillig sterilitet under stundom uppgivits vara cirka 10 %, men påpekar, att denna siffra måste

tagas med stor reservation på grund av de betydande svårigheter, som uppstå då det gäller att söka klarlägga om steriliteten är frivillig eller ofrivillig. Utredningen tillfogar.

Vid vissa andra undersökningar har framkommit, att sterilitetsfrekvensen torde ligga väsentligt lägre. Även om så är fallet, betyder det dock, att det finns icke så få äktenskap, där makarna vilja men icke kunna få barn. Självfallet önska dessa intet högre än att få komma under sakkunnig behandling. Hittills vunna erfarenheter ha också visat, att cirka 40 % av de fall, som söka läkarbehandling för sterilitet, sedermera kunnat få barn. Den dyrbara behandling det här blir fråga om och de stundom långa och dyrbara resorna till landets få specialister ha dock hittills säkerligen avhållit många från att söka hjälp. Härtill torde komma att ännu många — särskilt på landsbygden — icke känna till de möjligheter, som nu finnas att bota sterilitet.

Till sist anför utredningen.

För befolkningsutredningen har det framstått som en angelägenhet av stor vikt, att samhället dels stöder den vetenskapliga forskningen på detta område, dels skapar möjligheter för allt flera att komma under sakkunnig behandling. I samarbete med landets främsta specialister på detta område ha också sedan juni 1944 inom utredningen pågått vissa överväganden, vilka haft till syfte att lösa härmed sammanhängande problem. Ett förslag i dessa frågor kommer också att framläggas av befolkningsutredningen inom de närmaste månaderna.

Utredningens yttrande utmynnar i en hemställan, att ifrågavarande motion i avvaktan på utredningens förslag icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Svenska läkaresällskapet, som finner att frågan om den ofrivilliga barnlösheten är av stor medicinsk och social vikt och omfattning, vill deklarera sitt synnerliga intresse för dess lösning. Sällskapet anför vidare.

Då svenska läkaresällskapet emellertid har sig bekant att frågan är föremål för 1941 års befolkningsutrednings uppmärksamhet och att utredningen ifrågasatt en undersökning i samarbete med medicinskt sakkunniga: professorn, överläkaren vid Karolinska sjukhuset i Stockholm, med. doktorn Axel Westman, professorn, överläkaren vid Södersjukhuset i Stockholm, med. doktorn Birger Lundqvist samt docenten, överläkaren vid allmänna sjukhuset i Malmö, med. doktorn Sune Genell, finner svenska läkaresällskapet icke skäl föreligga att taga ställning till förberörda motion.

Svenska sjukkasseförbundet påpekar, att visserligen ske undersökningar och behandlingar av sterilitetsfall vid de gynekologkliniker, som i allt större utsträckning upprättas vid lasaretten, men att det dock finnes fall, som fordra en mera ingående undersökning och behandling än som kan ske vid ovannämnda kliniker. Förbundet tillägger:

Det är därför en ekonomisk fråga, huruvida de människor, det här gäller, kunna komma under behandling eller ej. Under sådana förhållanden anse motionärerna, att samhället bör ingripa genom att lämna bidrag för t. ex. fria resor för sjukhusvård och för specialkonsultation.

Enligt sjukkassee förbundets mening är det ett samhällsintresse, att här berörda kategori människor kunna erhålla den behövliga behandling, som är erforderlig för hävande av ofrivillig sterilitet. Det bör därför från samhällets sida vidtagas åtgärder i ekonomiskt hänseende för att underlätta erhållandet av här nämnd behandling. Sjukkassee förbundet vill därför för sin del tillstyrka, att en allsidig utredning av här berörda spörsmål för att nedbringa den enskildes kostnader för att häva ofrivillig sterilitet må komma till stånd.

För egen del får utskottet anföra följande.

Utskottet.

Såsom framgår av yttranden från medicinalstyrelsen, 1941 års befolkningsutredning samt svenska läkaresällskapet, pågår i samarbete med landets främsta specialister i fråga om spörsmål, som sammanhånga med steriliteten, sedan juni 1944 inom 1941 års befolkningsutredning en undersökning i syfte att lösa de av motionärerna berörda spörsmålen. Utredningen har jämväl ställt i utsikt framläggande av förslag i ärendet inom de närmaste månaderna. Vid det förhållandet, att motionärernas behjärtansvärda önskemål redan blivit tillgodosett, har utskottet för sin del intet annat yrkande, än

att förevarande motion, II: 440, icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 15 mars 1945.

På utskottets vägnar:

MANNE STÅHL.

Närvarande: herrar *Ståhl* och *Allard*, fru *Boman*, fröken *Olsson*, herrar *Svensson* i Stenkyrka, *Lundqvist*, *Jönsson* i Lund, *Fahlman*, *Odhe* och *Johnsson* i Skoglösa.
